

OLIV TA'LIMDA RAQAMLASHTIRISH MUHITINI RIVOJLANTIRISHNING MUHIM YO'NALISHLARI

Salomov Ilxom Salimovich

Buxoro davlat texnika universiteti

Yengil sanoat muhandisligi va dizayn

kafedrasi assistenti

Bugungi kunda raqamlashtirish jarayoni oliy ta'lim tizimida ta'lim sifatini oshirish va samaradorlikni ta'minlash uchun asosiy omillardan biridir. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish oliy ta'lim muhitini yanada interaktiv, moslashuvchan va talabalar uchun qulay qilish imkonini beradi. Bugungi kunda oliy ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri — bu raqamli texnologiyalarni jadal sur'atlarda joriy etishdir. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev bu borada o'zining aniq pozitsiyasini bildirar ekan, shunday degan edi: *“Raqamlashtirish jarayoni ta'lim sifatini oshirishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Biz oliy ta'lim muassasalarimizni zamonaviy infratuzilmalar bilan ta'minlash, onlayn ta'lim platformalarini rivojlantirish va talabalarimizga har qanday joydan sifatli ta'lim olish imkoniyatini yaratishimiz kerak.”*¹

Oliy ta'limda raqamlashtirish jarayoni nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki o'quv jarayonini yanada interaktiv, moslashuvchan va samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. Shu bois, oliy ta'limda raqamlashtirish muhitini rivojlantirishning bir qancha muhim yo'nalishlarini aniqlash va ularni tizimli ravishda amalga oshirish talab etiladi:

Birinchidan, **elektron ta'lim platformalari va masofaviy ta'lim tizimlarini joriy etish va takomillashtirish** muhim ahamiyatga ega. So'nggi yillarda O'zbekistonda ta'lim sohasida raqamlashtirish jarayoni faol rivojlanmoqda. Ayniqsa, koronavirus pandemiyasi davrida ta'limni uzluksiz davom ettirish maqsadida elektron ta'lim platformalari va masofaviy ta'lim tizimlarini keng joriy etish zarurati yuzaga keldi. Bu jarayon mamlakat ta'lim tizimining sifatini oshirish, ta'limga erkin kirishni ta'minlash va zamonaviy texnologiyalar asosida o'quv jarayonini avtomatlashtirishga yo'naltirilgan. O'zbekistonda bir qancha elektron ta'lim platformalari joriy etilgan, jumladan:

- **“MyEdu” platformasi** — oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalari uchun mo'ljallangan onlayn ta'lim tizimi. Bu platforma orqali talabalar darslarni onlayn ko'rish, topshiriqlar bajarish va imtihonlardan o'tish imkoniyatiga ega.
- **“EduPortal”** — ta'lim resurslarini jamlagan yagona portallardan biri bo'lib, o'quv materiallar, elektron darsliklar va testlar mavjud.
- **“Moodle”**- o'quv kurslarini yaratish, darslarni onlayn tashkil qilish, interaktiv topshiriqlar va testlar tayyorlash, talabalar va pedagoglar o'rtasida muloqotni ta'minlash uchun qulay.
- **“ZOOM”, “Microsoft Teams”, “Google Meet” kabi videokonferensaloqa vositalari** keng qo'llanilib, masofaviy darslar o'tkazilmoqda.

¹ Sh.M. Mirziyoyev. “Yangi O'zbekiston maktabi” — 2022-yil 26-avgust, Xalq ta'limi tizimi xodimlari bilan uchrashuvdagi nutq

Ikkinchidan, **raqamli o‘quv resurslari yaratish va keng tatbiq etish** zarur. Zamonaviy ta’limda multimedia materiallari, virtual laboratoriyalar, animatsiyalar, video darslar va interaktiv testlar talabalarning bilim olish jarayonini soddalashtiradi va yanada qiziqarli qiladi². Bu resurslar yordamida murakkab tushunchalarni vizual tarzda ko‘rsatish, amaliy mashg‘ulotlarni masofadan turib o‘tkazish imkoniyati yaratiladi.

Uchinchidan, **axborot-kommunikatsiya texnologiyalari infratuzilmasini mustahkamlash** ta’lim muhitining barqarorligi va uzluksizligini ta’minlaydi. Yuqori tezlikdagi internet tarmoqlari, zamonaviy serverlar, bulutli hisoblash xizmatlari oliy ta’lim muassasalarining raqamli platformalarini samarali ishlatishi uchun shart-sharoit yaratadi. Shuningdek, ma’lumotlarni saqlash va uzatish tizimlarining ishonchliligi ta’lim jarayonining sifatiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

To‘rtinchidan, **pedagoglarning raqamli savodxonligini oshirish** ham muhim yo‘nalish hisoblanadi. Pedagoglarni zamonaviy axborot texnologiyalari bilan ishlashga o‘rgatish, ularni yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llashga rag‘batlantirish, ta’lim jarayonini avtomatlashtirishda faol ishtirok etishini ta’minlaydi. Bu jarayon ta’lim sifatining oshishiga va pedagoglarning professional rivojlanishiga xizmat qiladi.

Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev “*Pedagoglarimizni raqamli vositalardan unumli foydalanishga o‘rgatmasak, ta’lim jarayonida raqamlashtirishning samarasi bo‘lmaydi. Shu bois, pedagoglarimiz uchun maxsus treninglar tashkil qilish, ularning malakasini oshirish davlat uchun eng ustuvor vazifalardan biridir*” deb ta’kidladilar. Prezidentimizning ushbu so‘zi ta’lim tizimida raqamlashtirishni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun pedagoglarning raqamli ko‘nikmalarini oshirish zarurligini ta’kidlaydi. Davlat bu borada aniq strategiyalar ishlab chiqib, pedagoglarni qo‘llab-quvvatlash va ularning malakasini doimiy oshirishga e’tibor qaratmoqda. Zero, zamonaviy ta’limning asosi – bu raqamli vositalardan samarali foydalanadigan, yangi avlodni zamonaviy bilim bilan ta’minlay oladigan pedagoglardir.

Beshinchidan, **talabalar uchun interaktiv ta’lim muhitini yaratish** — mobil ilovalar, virtual va kengaytirilgan haqiqat (VR/AR) texnologiyalarini keng qo‘llash orqali ta’lim jarayonini yanada zamonaviy va jozibador qilish mumkin. Bu innovatsiyalar talabalarning mustaqil fikrlash, ijodkorlik va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, **ma’lumotlar xavfsizligi va maxfiylikni ta’minlash** sohasida ham kompleks choralar ko‘rish zarur. Elektron tizimlarda saqlanayotgan talaba va pedagog ma’lumotlarini himoya qilish, kibertahdidlar va xakerlik hujumlaridan himoyalaniish ta’lim muhitining barqarorligi va ishonchliligini kafolatlaydi.

Nihoyat, **innovatsion ilmiy tadqiqotlarni qo‘llab-quvvatlash** raqamlashtirish jarayonining ajralmas qismidir. Raqamli platformalar va texnologiyalar yordamida ilmiy izlanishlarni tezlashtirish, ilmiy natijalarni tezkor tarqatish va ulardan ta’lim jarayonida keng foydalanish oliy ta’lim muassasalarining ilmiy salohiyatini oshiradi.

² Mavlonov, R. Raqamli transformatsiya: ta’lim tizimida yangicha yondashuvlar.

Xulosa qilib aytganda, oliy ta’limda raqamlashtirish muhitini rivojlantirish – bu nafaqat texnologik yangilanish, balki ta’lim tizimini zamonaviy talablar darajasiga ko’tarish uchun zarur bo’lgan kompleks jarayon. Yuqorida sanab o’tilgan yo’nalishlarda tizimli ishlar olib borilsa, ta’lim jarayoni samaradorligi oshadi, talabalar va pedagoglar uchun qulay muhit yaratiladi hamda milliy ta’lim tizimi jahon ta’lim makonida raqobatbardosh bo’lishiga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO’YXATI:

1. Sh.M. Mirziyoyev. “Yangi O‘zbekiston maktabi” — 2022-yil 26-avgust, Xalq ta’limi tizimi xodimlari bilan uchrashuvdagi nutq.
2. Mavlonov, R. Raqamli transformatsiya: ta’lim tizimida yangicha yondashuvlar. – Toshkent: TDPU, 2023.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-sonli farmoni — “2022–2026-yillarga mo’ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi”.
4. Sharipov A. va boshqalar. “Raqamli pedagogika asoslari”. – Toshkent: Fan, 2022.
5. Raximov B. “Oliy ta’lim tizimida raqamlashtirish jarayonlari: muammo va istiqbollar”. – “Ilm va taraqqiyot” ilmiy jurnali, 2022, №2.
6. To’xtayev A., Xasanov I. “Raqamli texnologiyalar va ularning ta’lim jarayonidagi o’rni”. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021